

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Hur står det till med den personliga integriteten? (SOU 2016:41)

Dnr Ju2016/04398/L6

Integritetskommittén har i delbetänkandet gjort en diger genomlysning av de risker för intrång i den personliga integriteten som kan uppkomma i samband med användning av informationsteknik. Såvitt Pensionsmyndigheten kan överblicka har kommittén fångat och beskrivit integritetsriskerna på ett i stort adekvat och välavvägt sätt.

Förslaget om Datainspektionens utvidgade uppdrag

Pensionsmyndigheten tillstyrker förslaget om att Datainspektionen får ett uppdrag att (utöver att beskriva) *analysera* utvecklingen på it-området när det gäller frågor som rör integritet, ny teknik och *de legala förutsättningarna för integritetsskyddet*. Vidare tillstyrker Pensionsmyndigheten förslaget att Datainspektionen årligen till regeringen ska lämna en redovisning om utvecklingen inom området.

På detta sätt bedömer Pensionsmyndigheten, i likhet med integritetskommittén, att möjligheterna för regeringen och myndigheter ökar att få bättre kunskap om hur till exempel övervakning och kartläggning av enskilda kan gå till, vilket sedan kan leda till överväganden som kan omhändertas i lagstiftningsarbetet. En ökad kunskap hos enskilda personer om vilka aktörer som samlar in deras personuppgifter och användningsområdet för dessa uppgifter kan leda till en ökad medvetenhet om rättigheter för enskilda personer. Dessa kan då bättre bedöma behovet av att vidta åtgärder för att skydda sina uppgifter. En förutsättning för att enskilda ska kunna dra nytta av denna analys är dock att den sprids till dessa på lämpligt sätt.

Pensionsmyndigheten har följande synpunkter i övrigt.

EU:s dataskyddsförordning

Integritetskommitténs delbetänkande publicerades strax efter att EU:s dataskyddsförordning beslutades. Vi har därför förståelse för att kommittén, vid bedömningen av integritetsriskerna, inte beaktat förordningens bestämmelser på en mer detaljerad nivå. Det hade dock varit önskvärt om utredningen i vart fall hade reflekterat över i vilken mån den nya dataskyddsförordningen påverkar riskerna för intrång i den personliga integriteten. Skälet till det är att både Pensionsmyndigheten och andra myndigheter är inne i ett intensivt arbete med att se över vilka krav den nya förordningen ställer i

www.pensionsmyndigheten.se

Pensionsmyndigheten	Telefon	Fax	E-post	Org.nr
Box 38190 100 64 Stockholm	0771-771 771	08-658 13 00	registrator@pensionsmyndigheten.se	202100-6255

myndighetens verksamhet när det gäller behandling av personuppgifter och skyddet för enskilda. E-förvaltningsområdet är här centralt. Pensionsmyndigheten erfar att det kommer att ställas ännu högre krav på personuppgiftsansvariga vid behandlingen av personuppgifter, såvitt gäller krav på transparens och rättigheter för den registrerade. I kommitténs fortsatta arbete med att överväga förslag på åtgärder för att minska de integritetsrisker som kartlagts, är det därför önskvärt att dataskyddsförordningen får en mer framskjuten plats.

Rådgivande organ vid Datainspektionen

Integritetskommittén diskuterar i delbetänkandet (avsnitt 24.5.6) frågan om lämpligheten i att inrätta ett rådgivande organ vid Datainspektionen. Slutsatsen blir att inte föreslå ett sådant råd. Pensionsmyndigheten har i sig inga synpunkter på frågan om att inrätta ett råd eller inte, men vill föra fram att ett alternativ till rådet skulle kunna vara att vid behov nyttja de resurser och den kompetens som finns inom E-samverkansprogrammet (eSam). Förutom sin övergripande uppgift att fortsätta driva på digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen genom digital samverkan, kan programmet också ses som ett slags expertråd. Det finns en hög grad av kompetens på området inom eSam som vi anser skulle kunna nyttjas bredare. Det skulle också ge deltagande myndigheter en större möjlighet till insyn i andra myndigheters arbete med den personliga integriteten.

Molntjänster

I avsnitt 21 gör kommittén bedömningen att publika molntjänster där flera leverantörer är inblandade, innebär allvarliga risker för den personliga integriteten. Kommittén anser (sid. 572) att de största integritetsrelaterade riskerna med molntjänster hänger ihop med förlusten av insyn och kontroll som användningen av molntjänster i regel innebär, vilket i sin tur innebär att det finns stora risker för att uppgifter kan komma att hanteras för personuppgiftsbitrådets eller personuppgiftsunderbitrådets egna ändamål. Kommittén menar vidare att det också finns risk för obehörig åtkomst hos leverantörer och underleverantörer. I avsnittet hänvisar kommittén till den rapport om molntjänster som Pensionsmyndigheten har tagit fram på regeringens uppdrag, *Molntjänster i staten, En ny generation av outsourcing, Pensionsmyndigheten 2015*.

I nämnda regeringsrapport föreslår Pensionsmyndigheten att regeringen ska utse en myndighet eller annan aktör som ska tillhandahålla ett kompetenscenter för vägledning och kunskapsutbyte mellan myndigheter i frågor som rör anskaffning och användning av externa it-tjänster. Myndigheten kan vara en fristående myndighet eller en del av en annan myndighet. Kompetenscentret kan ge stöd och vägledning till statliga och kommunala myndigheter och organ, men också till potentiella leverantörer. Kompetenscentret skulle även agera nod för ett nationellt myndighetsnätverk för molntjänster. Pensionsmyndigheten bedömer att ett sådant kompetenscenter skulle bidra till att minska riskerna med publika molntjänster, där flera leverantörer är inblandade, i förhållande till den personliga integriteten.

Riskenivåer och den personliga integriteten

Integritetskommittén gör i del III en genomgång av olika områden där personuppgiftsbehandling medför större eller mindre risk för enskildas personliga

integritet. Pensionsmyndigheten bidrar gärna till att stärka den personliga integriteten i den offentliga förvaltningen. I dagens it-baserade verksamhetsutveckling finns vanligen flera alternativ för hur tekniken kan utformas för att uppnå effektivitet i verksamheten och samtidigt tillförsäkra ett ändamålsenligt integritetsskydd. Pensionsmyndigheten anser att det vore värdefullt om kommittén i sitt fortsatta arbete pekar på goda exempel, särskilt på e-förvaltningsområdet, för hur en utformning och avvägning vid verksamhetsutveckling kan se ut för att ge bättre förutsättningar att skapa bra digitala lösningar.

Eget utrymme

Integritetskommittén tar i avsnitt 11.1.8 upp den mycket viktiga frågan om så kallat eget utrymme.

eSam har tagit fram en särskild vägledning i ämnet (Eget utrymme hos myndighet – en vägledning). I den har eSam, till skillnad från E-delegationens vägledning om verksamhetsutveckling (Juridisk vägledning för verksamhetsutveckling inom e-förvaltningen), anslutit sig till Datainspektionens uppfattning om att användaren inte är personuppgiftsansvarig för de egna uppgifterna i utrymmet. Vad kommittén anför om Datainspektionens avvikande bedömning i personuppgiftsfrågan i förhållande till Juridisk vägledning för verksamhetsutveckling inom e-förvaltningen, när det gäller eget utrymme, har därför inte samma relevans som tidigare.

I avsnittet berör kommittén också bedömningen av offentlighetsinsyn i eget utrymme. Även på detta område har eSam utvecklat sin bedömning i vägledningen. Pensionsmyndigheten, som ingår i eSam, vill dessutom uppmärksamma den relativt nya bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen om skyddet för enskildas personliga integritet. Enligt motiven till bestämmelsen måste det alltid finnas ett skydd för rätten att stänga om sig, det vill säga utgångspunkten måste vara att den enskilde ska vara fri att kunna avskärma sig från omgivningen. Eget utrymme, så som eSam utvecklat det i sin vägledning, ger enskilda ett sådant skydd.

Möjligheterna att nyttja eget utrymme vid digital verksamhetsutveckling är av stor betydelse för den svenska e-förvaltningen. Detta bidrar bland annat till god service för enskilda och ett mycket gott integritetsskydd för dessa. Mot denna bakgrund anser Pensionsmyndigheten att det är viktigt att kommittén i sitt fortsatta arbete utvecklar frågan om eget utrymme.

E-legitimationer

Pensionsmyndigheten vill slutligen poängtera vikten av ett väl fungerande och säkert system för e-legitimation. Det är viktigt att alla som använder sig av systemet med e-legitimationer känner sig trygga med att hanteringen är säker. Kommittén hänvisar i avsnitt 11.1.8 till det förhållandet att det kan förekomma att företag uppmanar enskilda personer att använda sig av sin åtkomst via e-legitimationen till den enskildes egna uppgifter hos en myndighet, så att företaget på distans kan genomföra ändringar i den enskildes val och inställningar som gynnar företaget i fråga. Här hänvisas till att detta har inträffat beträffande fondval som kan göras hos Pensionsmyndigheten.

Pensionsmyndigheten har polisanmält vissa aktörer, som har anlitats av fondföretag för marknadsföring och försäljning av förvaltnings- och rådgivningstjänster, och som har kontaktat pensionssparare per telefon och sedan utnyttjat deras e-legitimation för att byta premiepensionsfonder åt spararna. Pensionsmyndigheten gjorde i anmälan

bedömningen att detta förfarande torde innebära dataintrång eller missbruk av urkund. Åklagarmyndigheten har dock lagt ned förundersökningen med hänvisning till att inget brott i form av dataintrång har kunnat styrkas. Efter Pensionsmyndighetens begäran om omprövning fann Åklagarmyndigheten inte skäl att ändra sin tidigare inställning. Det råder mot denna bakgrund för närvarande en osäkerhet kring om den fondbytesadministration som sker elektroniskt åtnjuter samma straffrättsliga skydd mot intrång i myndighetens (it-)infrastruktur som den som sker fysiskt. Situationen synes vara den att en elektronisk legitimationshandling, till skillnad från en fysisk sådan handling, riskfritt kan åberopas gentemot en ovetande tredjeman av annan än den som handlingen är utställd till. Skyddet för e-legitimationer kan således bli dramatiskt lägre än vad som gäller för andra identitetsintyg. Detta kan i sin tur leda till att tilliten till e-förvaltningen allvarligt undergrävs. Frågan om säkerheten vid inloggning med hjälp av e-legitimation är synnerligen viktig ur integritetssynpunkt. Det är därför önskvärt att Integritetskommittén i sitt fortsatta arbete tar med sig denna frågeställning utifrån den bakgrund som vi beskriver ovan.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Katrin Westling Palm efter föredragning av jurist Jonas Aronson. I den slutliga handläggningen har även enhetschef Martina Irving deltagit.

Katrin Westling Palm

Jonas Aronson